

הד'י מחולות עתיקים

THE OLD DANCER FROM DAN

In the present issue of "I.D.Q." begins a series of articles about Jewish dance traditions. We know very little indeed about the sort of dance our forefathers danced in biblical times. Perhaps Miriam, the sister of Moses and Aharon, welcomed the triumphant Jewish masses after they crossed the Red Sea by dancing in the appropriate Egyptian fashion of her times. There is no pictorial evidence about Jewish dance in ancient times, though there are no less than 11 Hebrew expressions for dancing in the Bible.

However, about a decade ago, a clay plaque of a dancing figure from the Late Bronze Age was found at the excavations at Tel Dan, in the northernmost tip of Israel. The grinning figure with one leg raised as in a lively step is just 9 cm. across and 13 cm. high. In his hand he holds a lute, similar to those played in Egypt in the 15th and 14th centuries B.C., the period called "Middle Kingdom", which is more or less parallel to the Age of the Patriarchs in Jewish history. The dancer from Dan wears a short tunic and cape. His grin is possibly that of a mask he is wearing. For details see "Qadmoniot", vol. XIX, no. 1-2, 1986.

רקדן עתיק מתל-דן

בגליון זה מתחילה סידרה של מאמרים, שנושאים המחול בעם ישראל. איננו יודעים אלא מעט על המחול בתקופת התנ"ך, בשל העדר עדויות חזותיות - שמא עקב האיסור "לא תעשה לך תמונה".

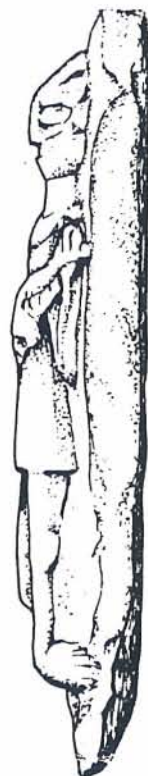
אפשר לעסוק, כמובן, בהשערות. כגון זו, שמרים, אחות משה ואהרן, קיבלה את פני אחיה אחרי המעבר בים-סוף במחולות נצחון, הדומים לאלה של המצרים העתיקים, שעל אודותיהם אנו יודעים פרטים רבים.

ובכל זאת, לפני כעשר שנים נתגלה בחפירות ארכיאולוגיות בתל-דן שבאצבע הגליל תבליט זעיר, המתאר גבר רוקד ובידו כלי נגינה. כנראה הוא מהמאה ה-15 או ה-14 לפני הספירה. תקופה, המקבילה ל"ממלכה החדשה" במצרים, היא תקופת הברונזה המאוחרת, תקופת האבות בתולדות ישראל.

התבליט זעיר - רוחבו כ-9 ס"מ וגובהו כ-13 ס"מ. אברהם בירן [ב"קדמוניות", חוברת 1-2 (74-73) תשמ"ו] מתאר אותו כך: "התבליט מתאר גבר המנגן בלאוט - כלי מיתר, שהיה כלי נגינה ידוע במזרח הקדום. מקבילה טובה ללאוט שלפנינו נמצאה בקבר משלהי המאה ה-15 לפני הספירה, בנוא-אמון שבמצרים. אלא ששם הדמות המנגנת היא אשה. הדבר המייחד את התבליט שלפנינו אינו כלי-הנגינה, אלא תנוחת הרגל הימנית, המצביעה על קלות התנועה של רקדן בעל נסיון ומסורת ריקוד".

"לרקדן מדין בגד קצר, שבקצהו גדילים. בגדים מסוג זה ידועים מצפון סוריה ומארם-נהריים. ראוי לציין במיוחד את הבעת פניו של הרקדן. אין זו הבעה טבעית, ומותר להניח, שעל פניו מסכה".

פיו פעור בחיך מאוזן לאוזן. לראשו תסרוקת מיוחדת, שתי "קרניים" מצדי הראש.

צבי פרידהבר, חוקר המחול בעם ישראל, כתב עבור "הרבעון למחול בישראל" סדרה בת שלושה מאמרים על מסורות המחול בעמנו, החל בתקופת המשנה והתלמוד, המתחילה להתפרסם בגליון זה.